

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ГОЛОВНИХ ПОДІЙ
У СФЕРІ ОСВІТИ, НАУКИ Й КУЛЬТУРИ, ОПРИЛЮДНЕНИХ
ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ**

у вересні-жовтні 2018 р.

Укладач:

Годецька Т. І.

*науковий співробітник відділу наукової
реферативної та аналітичної
інформації у сфері освіти ДНПБ
України ім. В. О. Сухомлинського*

У вересні-жовтні 2018 р. національними засобами масової інформації оприлюднено актуальну й важливу інформацію у сфері освіти, науки й культури.

СТВОРЕННЯ ДЛЯ ВСІХ ТОЛЕРАНТНОГО ТА РІВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 33-34 від 03 вересня 2018 р., с. 14;
- офіційного інтернет-представництва Президента України Петро Порошенко: <https://www.president.gov.ua/news/komitet-vru-z-pitan-nauki-i-osviti-pidtrimav-zakonoproekt-sh-48638>

Нещодавно на засіданні Комітету ВРУ з питань науки і освіти розглядався проект Закону № 8556 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг».

До участі в обговоренні цього законопроекту долучилися дружина Президента України Марина Порошенко, Перший заступник Міністра освіти і науки України Володимир Ковтунець, Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба, Перший віце-президент Національної академії педагогічних наук України Володимир Луговий, експерти та громадські діячі.

Законопроект розроблявся за ініціативи Марини Порошенко у співпраці з групою народних депутатів України та експертів Фонду Порошенка. Як ідеться у пояснювальній записці, його прийняття відкриє можливості для імплементації в нашій державі міжнародних норм та гарантій щодо забезпечення права на освіту дітям з ООП, зокрема положень Декларації прав дитини, Декларації про права осіб з інвалідністю, Саламанської декларації, Конвенції про права дитини та Конвенції про права осіб з інвалідністю.

На думку авторського колективу ухвалення нового закону сприятиме врегулюванню питання доступу осіб з особливими освітніми потребами до безкоштовних освітніх, психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг у закладах освіти державної та комунальної форм власності.

За словами Марини Порошенко кількість учнів з ООП в українських школах збільшилася на 51%, а чисельність інклюзивних навчальних закладів зросла на 42%. Сьогодні кожна шоста школа в державі впроваджує інклюзивну освіту. Такі цифри вселяють віру в те, що Україна стала на незворотний шлях впровадження європейських принципів і стандартів життя у питаннях створення толерантного та рівного для всіх освітнього простору. Марина Анатоліївна наголосила, що також є потреба у подальшому вдосконаленні актів спеціального освітнього законодавства. Саме тому на розгляд парламенту і запропоновано відповідний законопроект, у якому міститимуться зміни до чотирьох законів: «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту» і «Про професійно-технічну освіту. Мова йде про першочергове зарахування дітей з ООП до

закладів дошкільної освіти та до початкової школи закладу загальної середньої освіти. Про забезпечення доступності транспорту для підвезення дітей з інвалідністю. А також про розширення переліку педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти новими посадами – асистент майстра виробничого навчання, асистент викладача.

Заступник директора Інституту спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України Алла Колупаєва запропонувала низку слушних пропозицій, зокрема: наповнюваність інклюзивних груп у дитсадках має становити не більш як 15 осіб.

Перший заступник голови профільного комітету Олександр Співаковський зауважив, що прийняття цього закону стане кроком від декларацій до імплементації. «Якщо норма не прописана у спеціальних законах, то вона фактично не виконується», — наголосив він.

Зосередимо увагу на ключових новаціях законопроекту, зокрема: першочергове зарахування дітей з особливими освітніми потребами до закладів дошкільної освіти та до початкової школи закладу загальної середньої освіти, забезпечення доступності транспорту для підвезення дітей з інвалідністю, а також розширення переліку педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти новими посадами: асистента майстра виробничого навчання й асистента викладача.

ЦЕНТР ПІДТРИМКИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 33-34 від
03 вересня 2018 р., с. 4;

- офіційного веб-порталу органів
виконавчої влади України:

<https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-stvorennya-resursnih>,

- сайту «Новий Чернігів»:

<https://newch.tv/news/news/item?id=12955>

Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 22 серпня 2018 року № 617 «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів». Урядом затверджено Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти та внесено зміни до деяких постанов Кабінету Міністрів.

Уряд визначив, як створюватимуть і працюватимуть центри ресурсної підтримки інклюзивної освіти в Україні. Такі центри з'являться в Україні вперше. Вони забезпечуватимуть навчання вчителів шкіл і фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, підвищення їх кваліфікації. Окрім цього, установи проводитимуть аналітичну роботу. Так, визначатимуть, як впливає

раннє втручання на розвиток дитини з особливими освітніми потребами, як визначити найкращу програму розвитку для дитини тощо. Враховувати будуть також побажання батьків, наприклад – щодо вибору місця та форми навчання. Центри будуть розміщені у кожній області на базі інститутів післядипломної освіти. У своїй діяльності центр підтримки інклюзивної освіти підпорядковується керівнику закладу післядипломної педагогічної освіти. Їх підтримка буде доступною впродовж усього року.

Основними завданнями центру підтримки інклюзивної освіти є:

- 1) здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів;
- 2) методичне забезпечення навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів освіти щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- 3) здійснення аналітичної та прогностичної діяльності щодо організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у відповідній області, м. Києві та Севастополі;
- 4) проведення аналізу даних реєстру дітей, які пройшли комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (далі — комплексна оцінка) і перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсних центрах у відповідній області, м. Києві та Севастополі за згодою батьків (одного з батьків) або законних представників на обробку персональних даних неповнолітньої дитини;
- 5) підвищення рівня обізнаності громадськості про дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, запобігання дискримінації, формування позитивного ставлення до таких дітей та їх батьків.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 33-34 від
03 вересня 2018 р., с. 1, 5-6;

- офіційного інтернет-представництва
Президента України Петро Порошенко:
<https://www.president.gov.ua/news/prezident-pro-programu-nova-ukrayinska-shkola-robota-tilki-p-49010>

- офіційного сайту профспілки
працівників освіти і науки України
<https://pon.org.ua/novyny/6518-nush-start-reformi-uchast-gromad-serpneva-konferencya-osvtyan.html>

Нещодавно в Києві відбулася Всеукраїнська серпнева конференція «Нова українська школа – старт реформи, участь громад».

У роботі конференції взяли участь керівництво держави – Президент України Петро Порошенко, Прем'єр-міністр Володимир Гройсман, віце-прем'єр-міністр В'ячеслав Кириленко, віце-прем'єр-міністр Геннадій Зубко, міністр освіти та науки Лілія Гриневич, голова представництва ЄС в Україні Хюг Мінгареллі, голова Офісу Ради Європи в Україні Мортен Енберг, а також освітяни, науковці, представники профспілки, управлінь освіти на місцях, голови ОТГ, ЗМІ.

Президент Петро Порошенко під час виступу на Всеукраїнській серпневій конференції наголосив: «Цього року День знань дещо особливий. Україна більше чверті століття чекала нову освітню реформу. Зараз вперше, і тому зараз я тут, і Прем'єр-міністр, міністри разом з вами, для того, щоб підкреслити важливість початку втілення в життя програми «Нова українська школа».

Президент зазначив, що цілком логічно, що програма починається з найменших – першокласників і буде крок за кроком зростати разом з ними.

«Я хочу, як Президент, щиро подякувати усім, хто готував старт «Нової української школи». Усім, хто доклав зусиль до розробки і прийняття нового Закону України «Про освіту»... Хтось думає, що роботу вже закінчено. Навпаки – робота тільки починається. Бо від його втілення в життя залежить доля, не лише доля Закону і доля освіти, а залежить доля держави. Отже, ми маємо констатувати і розуміти, що перед нами величезна робота з виконання його положень, а значить – втілення в життя наших надій», – наголосив П. Порошенко.

Глава держави зауважив: «Нам з вами потрібна освіта, що формує здатність учня не лише грати за ustalеними правилами, а й вигравати в умовах постійної зміни ситуації. Ми не тільки даємо учню знання, але й навчаємо його постійно вчитися. Прибираємо страх перед навчанням, робимо впевненим в тому, що він здатен освоїти будь-яку дисципліну».

«Нам з вами потрібна освіта, з якою ми увійдемо на рівних до європейського освітнього простору. Чому на рівних і чому до європейського? Тому що останні чотири роки яскраво продемонстрували – у нас немає абсолютно іншої альтернативи ніж рух до Європейського Союзу. Це є тверда політична воля української влади. Це є тверда політична воля українського народу і української нації. І без ваших зусиль, дорогі освітяни, цей рух буде значно уповільнений», – зазначив Президент.

Порошенко зауважив, що освіта має стати таким пріоритетом і в політиці місцевих органів влади, місцевого самоврядування, як це зараз є пріоритетом в роботі Уряду.

«Дуже важливо, щоб і обласні адміністрації, і обласні ради, і об'єднанні громади, і виконкоми якнайшвидше вирішували питання матеріально-технічного забезпечення, насамперед Нової української школи. Це гордість бути долученим до цього амбітного проекту», – зазначив Президент.

Володимир Гройсман, Прем'єр-міністр України, в своєму виступі наголосив: «Нам може допомагати увесь світ, але за нас нашого домашнього завдання ніхто не зробить. Тому ми маємо бути компетентними, сучасними,

мати доступ до отримання найкращих знань, щоб бути успішними і конкурентними».

За словами високопосадовця, перед національною освітою стоять два ключові завдання, – це доступність і нова якість. Пріоритетами є доступність до дитячих садочків у регіонах, у сільській місцевості – питання із чергами до цих закладів, що уряд разом із місцевою владою планує вирішити до 2020 року. «Ми будемо стимулювати будівництво дитячих садочків, аби зняти питання черги. Будемо підтримувати будівництво шкіл, – сказав Володимир Гройсман»

Він зауважив, що ми повинні забезпечити українських дітей найкращим, зокрема найкращими технологіями, комп'ютерами. Вони мають відчувати справжні зміни. Прем'єр-міністр зауважив, що одним із пріоритетів уряду є системне підвищення заробітної плати українським учителям. На думку Володимира Борисовича, ця реформа є непростю, на шляху ми можемо робити помилки, але виправлятимемо їх.

Голова Представництва ЄС в Україні Хюг Мінгареллі переконаний, що побудова сучасної освітньої системи є одним із головних завдань кожного уряду, влади кожної країни у світі. Щоб ефективно використовувати ресурси країни, її нове покоління має здобути необхідні компетенції і навички. І ви, освітянська громада, відіграєте дуже важливу роль у цьому процесі, – сказав він. – Сьогодні вже створено багато передумов для цього процесу. Це, зокрема, успішний запуск Нової української школи.

У своїй презентації міністр освіти і науки України Лілія Гриневич розповіла про старт НУШ. Вона звернула увагу на те, що у вересні 2018 року по всій країні діти підуть в перший клас Нової української школи. Старту реформи передувала масштабна підготовка, направлена на 3 основні зміни: створення нового освітнього середовища, нового змісту освіти та перепідготовка вчителів. Упродовж лютого-червня 2018 року понад 22 тисячі вчителів, які братимуть перший клас НУШ, пройшли підвищення кваліфікації. Також міністр повідомила, що до

Верховної Ради України цього року планується внесення законів «Про повну загальну середню освіту» та «Про професійну освіту» і закликала уся освітянську громаду змінювати освіту разом.

Міністр зазначила, що першокласники мають прийти в нове освітнє середовище. Щоб це стало реальністю, уряд пішов на безпрецедентні інвестиції і за 25 років незалежності України понад 1 мільярд гривень виділив на парти, меблі, дидактику – на засадах співфінансування з місцевими органами самоврядування, – зазначила Гриневич. Ця робота потребувала командного підходу в межах усієї країни – від Кабміну до керівників селищних, районних, міських рад, адміністрацій. Адже саме на них покладалася функція розподілити кошти, провести тендери і доставити обладнання до шкіл.

Л. Гриневич наголосила, що необхідно змінити акценти нашої освіти – від зазубрювання великого обсягу інформації, яку нині можна знайти за

допомогою багатьох джерел, до розвитку багатьох компетентностей молоді людини.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ЖИТТЯ У 21 СТОЛІТТІ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 33-34 від 03 вересня 2018 р., с. 12-13;
- офіційного веб-сайту МОН України: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciya/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti>

Цьогоріч у фокусі Всеукраїнської серпневої конференції була Нова українська школа. Тому однією з основних панельних дискусій форуму була «Нова українська школа: компетентності для життя у 21 столітті».

Со словами вдячності Міністерству освіти і науки почав свій виступ Віце-прем'єр-міністр Вячеслав Кириленко. Він наголосив, що компетентності вже ні в кого не викликають сумнівів – щодо цього є консенсус. «Але зараз ми, напевно, стоїмо перед найбільшим викликом. По-перше, це імплементація Закону «Про освіту», зокрема його ядра, – додав віце-прем'єр. – По-друге – необхідність перших відчутних, зримих успіхів, які дадуть додаткову мотивацію силі реформи і додаткове натхнення тим, хто її реалізовує».

Віце-прем'єр-міністр освіти зауважив на пріоритетах, і запевнив, що такий «курс» буде витримано й надалі – безвідносно до політичної кон'юнктури: «Повернення не буде. У нас є закон України, є указ Президента і підтримка громадськості, а також наших європейських партнерів... Ми не забезпечимо інституційного і духовного приєднання до Європи без освітньої реформи, яка дасть нового українського громадянина».

В'ячеслав Кириленко наголосив на тому, що діти, які зараз ідуть у перший клас, мають бути озброєні не лише знаннями, а й навичками та компетентностями.

Завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України Оксана Онопрієнко наголосила: «Ми забезпечили реалізацію принципу наступності і логічної послідовності. Початкова школа має особливу місію: допомогти дитині оволодіти базовими знаннями та навичками. Державний стандарт задав високу планку. Однак, досягнення очікуваних результатів Державного стандарту та Типових освітніх програм залежить не лише від нового освітнього середовища, засобів навчання, що оновлюються, різноманіття форм і змісту освіти. А насамперед

завдяки ефективним методикам навчанням, які допоможуть учням легко засвоїти навчальний зміст і досягти очікуваних результатів».

Заступник директора Інституту модернізації змісту освіти Роман Шиян зосередив увагу на наказі МОН «Про затвердження методичних рекомендацій щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу у Новій українській школі», трьох модельних навчальних програм для першого циклу початкової освіти, розроблених в електронному конструкторі, що є універсальними та можуть бути застосовані до будь-якого предмету: «Модельні програми є основою для звичного для вчителя формату календарно-тематичного планування. Окрім того, ми працюємо над тим, щоб у цьому конструкторі можна було створити ці документи саме в такому форматі».

За словами учасників дискусії реалізація Нової української школи неможлива без агентів змін – умотивованих і творчих учителів, яким забезпечено професійну свободу.

Керівник проекту «Фінська підтримка НУШ» Арто Ваахтокарі наголосив: «Учитель є фасилітатором, ментором. Він повинен не тільки привести учня у світ предметів, а й навчити взаємодії учня з суспільством. Але це задача не тільки вчителя, а школи в цілому, яка є відображенням суспільства. Це дуже важливо для сталого розвитку освіти. Ми бачимо, що й батьки залучені до повсякденного життя школи. Це акцент, що також змінює роль вчителя».

Для забезпечення реалізації НУШ відбулось масштабне підвищення кваліфікації (що продовжуватиметься і в наступних роках) педагогічних працівників, які навчатимуть учнів перших класів за новим Державним стандартом.

Методист обласного Інституту післядипломної педагогічної освіти Аліна Ткаченко зауважує: «Гіпервідповідальність характеризує всіх українських учителів. Тепер до школи адаптуються не тільки першачки, але й вони. Реформування та зміни неможливі без виходу із зони комфорту, де є можливість до розвитку».

Такої ж думки і Роман Шиян «Учителі, що відважились на це – це справжні герої».

Очільник проекту EdEra Ілля Філіпов презентував результати обов'язкового онлайн-курсу з підвищення кваліфікації вчителів 1 класів, що тривав протягом 4-х місяців, складався з 6 блоків, містив 97 навчальних відео, 220 завдань, додаткові матеріали й конспекти. Курс був обов'язковим для 22-х тисяч педагогів, однак його результати вражають – всього було зареєстровано 151 670 учителів, з яких сертифікати отримали 82 350 педагогів. І. Філіпов зауважив: «Всі відео було переглянуто на 100 відсотків і загалом було виконано 10 млн завдань. Це свідчить про ініціативність учителів».

В'ячеслав Кириленко наголосив: «Зараз ми стоїмо перед найбільшим викликом – імплементацією Закону України «Про освіту» як ядра реформи та маємо необхідність в унаочненні перших успіхів, відчутних, зримих, які надаватимуть додаткової мотивації та натхнення тим, хто реалізує реформу».

СПІВПРАЦЮВАТИ ЗАМІСТЬ ПРИМУШУВАТИ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 33-34 від 03 вересня 2018 р., с. 13;
- офіційного веб-сайту МОН України: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti>

Під час панельної дискусії форуму Всеукраїнської серпневої конференції психолог Наталія Холоденко у своєму виступі радить освітянам і батькам враховувати, що дитина не може ефективно вивчати те, що вона не може використовувати сьогодні або завтра, тому визначальним є фактор мотивації. Психолог наголосила, що ключовими компетентностями сьогодні є комунікативні здібності (вміння дружити, пробачати та вирішувати конфлікти) та критичне мислення, що у комплексі дозволяють розвивати емоційний інтелект, необхідний для формування успішної особистості, здатної вибудовувати діалог.

Психолог наголосила, що комунікативну здібність варто розвивати з першого класу: йдеться про вміння дружити, просити, вибачатися, домовлятися, вести діалог, вирішувати конфлікти тощо. Н. Холоденко зауважила: «Бути спікерами нас із однокласниками навчив учитель історії. Виступаючи, ми мали пам'ятати про темп, вимову тощо. Відповідати могли, тримаючи в руках аркуш, у який дозволялося «підглядати»... Закінчивши школу, я прекрасно вміла виступати перед аудиторією. Ви можете вчити цього своїх учнів? Є сором'язливі діти, які говорять тихо, невиразно, – їх потрібно підтримувати. Щоб вони, скажімо, переказуючи текст, почувалися впевнено – це головне».

Психолог вважає емоційну складову неодмінною умовою вдалого виступу. Вона наголошує, що емоційний інтелект у житті людини відіграє набагато більшу роль, ніж IQ: успішнішим є не той, хто краще вчився у школі, а той, хто вміє «опинитися в потрібний час у потрібному місці» та домовитися з потрібною людиною. Наталія Холоденко зауважує: «Нова українська школа – не тільки для учнів: вона і вчителя спонукає змінюватися. Завжди є два способи навчати. Перший – примушуючи і залякуючи учнів: «Татові розкажу», «З класу вижену» (на жаль, під час навчання в університеті вчителю часто не дають достатньо інструментів вирішення конфліктних ситуацій). Другий – співпрацюючи. Краще обрати шлях комунікації та діалогу з учнями. Примус – це боротьба, а якщо ви оберете діалог – наприкінці дня будете не виснаженими, а наповненими. Учїться взаємодіяти! Зараз дуже багато матеріалів є у відкритому доступі, й МОН пропонуватиме

такі програми в онлайн-форматі. Якщо ви будете застосовувати ці знання – життя зміниться на краще».

ІНКЛЮЗІЯ ПО НОВОМУ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 33-34 від
03 вересня 2018 р., с. 14-15;

- офіційного веб-сайту МОН України:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-inklyuziya>

Під час панельної дискусії з питань розвитку інклюзивної освіти на серпневій освітянській конференції було зазначено, що інклюзивна освіта в Україні наразі активно розвивається, чому сприяє потужна законотворчість, фінансова підтримка державою цього напрямку, а також підтримка з боку громадськості.

Так, найближчим часом планується внести зміни до деяких законів України щодо особливостей доступу дітей з особливими освітніми потребами до закладів освіти. Окрім цього, розробляються порядки організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти. Також готується нова редакція порядку організації інклюзивного навчання в школі та внесення змін до типових штатних розписів закладів освіти, аби забезпечити потреби дітей.

Дружина Президента України Марина Порошенко у відеопривітанні, яким відкрилася панельна дискусія, присвячена питанням розбудови інклюзивної освіти, що пройшла в рамках Всеукраїнської серпневої педагогічної конференції. М. Порошенко наголосила: «Міжнародні експерти відзначають, що за такий короткий проміжок часу нам вдалося досягнути вражаючих результатів. Лише за останній рік кількість учнів з особливими освітніми потребами в українських школах збільшилася на 51%. А число інклюзивних навчальних закладів – на 42. Коли ми в 2016 році тільки починали реформу інклюзивної освіти в Україні, майже 87% дітей з особливими освітніми потребами були ізольовані від навчання в ЗНЗ. А вже сьогодні кожна шоста українська школа впроваджує інклюзивні принципи освіти. Безумовно, така тенденція впевнено наближає нас до європейських стандартів освіти».

Генеральний директор директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН Лариса Самсонова зосередила увагу на відмінностях сучасних ІРЦ від ПМПК: «Це зовсім інші концептуальні підходи. Усі пам'ятають, як працювали обласні ПМПК: 15 хвилин на обстеження дитини групою спеціалістів за паперовими методиками – оцінювався якийсь набір можливостей, – і пацієнту ставили або уточнювали діагноз. Це був в основному медичний підхід. Зараз будемо працювати по-іншому. Нарешті

Україна прийшла до міжнародної класифікації функціонування. Методики, які будуть закуплені для ІРЦ, показуватимуть глибинну оцінку потреб дитини, її можливостей, потім уже будемо говорити про обмеження і про те, якими засобами задовольнити потреби дитини. Школа отримає цей глибинний висновок, створить шкільну команду, яка, у свою чергу, має створити індивідуальну програму розвитку. Тобто школа залучатиме тепер усі ресурси, і щоб вирішити проблему дитини і забезпечити комфортне навчання всіх. Не тільки дитини з особливими освітніми потребами, а тих, хто навчається разом із нею, Це і є головне завдання. І кожна родина, яка має якісь сумніви і тривоги щодо розвитку своєї дитини, може звернутися до ІРЦ, щоб їй допомогли й оцінили, наскільки ця тривожність є виправданою, і що треба вчасно зробити, щоб не поглибити проблему».

Також Самсонова зазначила, що цього року створено 322 інклюзивно-ресурсних центри (ІРЦ), в яких працюють 879 фахівців. Відповідно до плану Уряду, у 2018 році загалом буде створено 500 ІРЦ. На початок цього навчального року, за оперативними даними, планують відкрити 8 212 інклюзивних класів, минулого навчального їх було 5 033. А кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах зростає майже до 12 тис дітей. За словами Лариси Самсонової таке зростання зумовлене потужною фінансовою підтримкою держави, адже цього року для навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами було виділено майже 505 млн. грн. з цільової субвенції.

Під час зустрічі на конференції освітяни обмінювалися досвідом. Зокрема, вони обговорювали як покращувати роботу ІРЦ, де шукати фахівців, як налагодити співпрацю зі школами та дитячими садками.

Незважаючи на реформування системи ПМПК та швидкісну розбудову мережі ІРЦ, не можна сказати, що все й усюди – ідеально. Ситуація з кількістю цих нових установ у регіонах є досить різною. Якщо у Київській області таких структур уже 37, то в Одеській їх поки що немає зовсім. Заступник начальника управління департаменту освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації Валентина Хіврич на запитання редактора інформаційного відділу офіційного видання МОН України «Освіта України» Дмитра Шулікіна, як вдалося при запланованих 29 ІРЦ створити 30, з яких 22 уже працюють, відповіла так: «Щойно почувши постанову про створення ІРЦ, ми не обговорювали, потрібно це чи ні, а почали одразу виконувати. І, можливо, саме тому нам вдалося значно швидше це все зробити. А ще тому, що в області є єдина команда, причому нас підтримували і 168-ма київська школа, і Фонд Порошенка. Тому якщо ви у своїй області створите таку команду – зробити зможете все».

Директор інклюзивно-ресурсного центру управління освіти міської ради міста Кропивницького Олена Дорошенко зауважила: «У травні, наприкінці навчального року, ми провели великий семінар для керівників закладів, на якому в формі інтерактивної гри можна було зрозуміти, що представляє собою інклюзивно-ресурсний центр. Учасники пройшли шлях від реєстрації до відвідування кожного спеціаліста й отримання того основного документа, який урешті-решт потрапляє до рук директора. Серед

колективу керівників я відчула однодумців, з якими можу легко співпрацювати. А на сайті нашого центру можна побачити фільм, де дуже лаконічно, з обличчями дітей і педагогів міста розповідається про те, як повинен діяти керівник закладу, коли батьки звертаються до нього з пропозицією відкрити інклюзивний клас для своєї дитини. Керівництво нашого міста дуже виважено підійшло до питання кадрової політики. У нас цікава команда, ми відбираємо найпрофесійніших працівників. Вони вже проводять корекційні заняття – індивідуальні, групові й під групові. Завдяки тісним зв'язкам з батьківськими організаціями співпрацюємо з Корпусом Миру США, й у рамках спільного проекту отримали чудове обладнання».

Виявлено ряд умов, які гальмують процес реалізації ідеї інклюзії, а саме:

- недостатня фахова підготовленість, брак досвіду у вчителів, відсутність достатніх можливостей для підвищення кваліфікації з цієї проблеми;

- недостатнє матеріально-технічне забезпечення (відсутність спеціального допоміжного навчального обладнання);

- відсутність спеціально розроблених навчальних методик та програм інклюзивного навчання;

- недостатня психологічна готовність учнів, їхніх батьків та педагогів до спільного навчання із особами з інвалідністю.

Із метою вирішення вищезазначених проблем необхідно:

- забезпечити підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюватимуть із дітьми, що мають особливі потреби, при застосуванні інклюзивної моделі навчання;

- забезпечити інформування населення про можливість включення дітей із особливими потребами в масові групи закладів дошкільної освіти, класи закладів загальної середньої освіти;

- розробити рекомендації щодо соціальної адаптації дітей під час інклюзивного навчання;

- упроваджувати в роботу закладів освіти з інклюзивним навчанням інноваційні технології;

- здійснювати інформаційно-роз'яснювальну роботу серед учасників освітнього процесу з питань упровадження інклюзивного навчання в закладах освіти;

- забезпечити проведення моніторингу навчальних досягнень та розвитку учнів із особливими освітніми потребами які навчаються в інклюзивних класах.

ПАМ'ЯТНА МОНЕТА «СЕРЦЕ ВІДДАЮ ДІТЯМ»

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 35 від 10 вересня
2018 р., с. 2;

- офіційного Інтернет-представництва
Національного банку України:

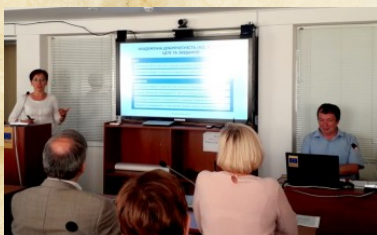
https://bank.gov.ua/control/uk/currentmoney/cmcoin/details?coin_id=1239

Прес-служба Національного банку України до 100-річчя від дня народження Василя Сухомлинського випущено нову пам'ятну монету номіналом гривні. Про це йдеться у повідомленні. Монета присвячена видатному українському педагогу, публіцисту, дитячому письменнику, 100-річний ювілей якого включено до пам'ятних дат, що відзначаються на рівні ЮНЕСКО. За словами прес-служби Нацбанку, Василь Олександрович Сухомлинський увійшов в історію української школи як творець «Школи радості» — оригінальної системи освіти і виховання дітей, що спирається на ідеї самоцінності й неповторності кожної особистості, вільного її розвитку. Ідеї, запропоновані Василем Сухомлинським, лягли в основу Нової української школи, що впроваджується в Україні. На аверсі монети розміщено малий Державний Герб України, рік карбування — 2018-й, у центрі — портрет Сухомлинського, номінал — 2 гривні й логотип Банкнотно-монетного двору НБУ. На реверсі розміщено серце, у центрі якого напис: «Віддаю дітям», а навколо нього — стилізовані персонажі з оповідань видатного педагога. Тираж монети – 35 тисяч штук.

Пам'ятна монета присвячена видатному українському педагогу, публіцисту, дитячому письменнику, 100-річний ювілей якого включено до пам'ятних дат, що відзначаються на рівні ЮНЕСКО – Василю Олександровичу Сухомлинському. В. Сухомлинський увійшов в історію української школи як творець `школи радості` – оригінальної системи освіти і виховання дітей, що спирається на ідеї самоцінності й неповторності кожної особистості, вільного її розвитку. Ідеї, запропоновані Василем Сухомлинським, лягли в основу нової української школи, що впроваджується в Україні.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 36 від 17 вересня
2018 р., с.1, 6;

- офіційного сайту НАПН України:

<http://gntb.gov.ua/ua/n/templn.html?n2018o>
http://naps.gov.ua/ua/press/about_us/1449/

Під час семінару в Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України поділилися своїм досвідом вітчизняні й зарубіжні експерти щодо дотримання академічної доброчесності.

Президент Міжнародного фонду досліджень освітньої політики Тарас Фініков, посилаючись на міжнародні й вітчизняні дослідження зробив висновок, що академічне шахрайство, на жаль, є однією з основних рис української студентської культури. Зокрема, у процесі навчання спостерігається стабільна тенденція переорієнтації більшості студентів на здобуття знань для отримання формальних ознак освіти (дипломів). За словами експерта, більшість студентів вдаються до плагіату. Тарас Володимирович зауважив, що викладачі й науковці теж вдаються до запозичень, фальсифікації експериментальних даних, а також маємо дисертації, в яких нема ніякої наукової, соціальної чи практичної цінності.

Т. Фініков зауважив, що для протидії цим явищам у 2014 році була створена Загальноєвропейська платформа з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти (ETINED) – мережа фахівців 50 держав, які є учасниками Європейської культурної конвенції Ради Європи. За словами Тараса Володимировича, платформа вже сьогодні пропонує низку документів і збірок: «Етична поведінка всіх учасників освітнього процесу», «Кодекси поведінки викладачів Європи» тощо. Експерт звернув увагу учасників семінару на такий інструмент, як ETICO – веб-ресурс ЮНЕСКО, орієнтований на питання етики та корупції у сфері освіти.

Мережевий університет (The Network University) разом з Центром «Північ-Південь» започаткували безкоштовний чотиритижневий онлайн-курс, призначений для викладачів, які зможуть отримати комплексну підготовку в сфері громадянської освіти, протидії корупції і захисту прав людини.

Провідний науковий співробітник відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України Оксана Коваленко наголосила, що єдиною державною інституцією, яка розглядає спори щодо порушення авторських прав є суди загальної юрисдикції. Вона також додала, що науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України не завжди може задовольнити вимоги науковців.

Експерт висловила надію, що якомога швидше почне працювати Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, яке повинно забезпечити легітимізацію методик та методів виявлення плагіату, створення та реєстрацію офіційних суб'єктів, що легально надаватимуть послуги щодо перевірки академічних текстів на плагіат, а також подальше створення бази офіційних сертифікованих та ліцензованих комп'ютерних програм з виявлення академічного плагіату в Україні.

Оксана Коваленко серед ключових механізмів запобігання плагіату виділила створення наукового репозитарію для збереження оригінальності академічних текстів, залучення досвіду країн ЄС та США, удосконалення

чинного законодавства про авторські й суміжні права, про наукову діяльність та судову експертизу шляхом забезпечення імплементації положень актів законодавства ЄС у частині захисту прав споживачів у сфері інтелектуальної власності.

Директор бібліотеки Сумського державного університету Тетяна Маринич поділилася успіхами установи щодо академічної доброчесності: «У виші затверджено Кодекс корпоративної культури, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин, створено групу сприяння академічній доброчесності. Впроваджується система електронного навчання, елементи якої за згодою викладача можуть використовувати студенти також денної форми. Крім того, розбудовується університетський інституційний репозитарій. Роботи, які викладаються у відкритий доступ, проходять перевірку на плагіат. При цьому бібліотека здійснює активну інформаційно-роз'яснювальну роботу, її фахівці проводять заняття, займаються розробкою курсу академічного письма тощо».

Т. Маринич зауважила, що серед основних завдань вишу на сучасному етапі – розбудова університетської системи сприяння принципам академічної доброчесності, розробка механізмів її впровадження і контролю за їх дотриманням, реагування на випадки її порушення та підтримка у введенні в навчальний процес новітніх освітніх технологій.

Проректор з науково-педагогічної роботи Олена Стеченко поділилася своїм досвідом запровадження принципів академічної доброчесності в Національному медичному університеті імені Олександра Богомольця, зокрема, за словами проректора, система університету передбачає як проведення внутрішніх аудитів усіх структурних підрозділів, зокрема і кафедр, так і широкомасштабне анкетування студентів щодо задоволеності якістю надання освітніх послуг з тієї чи іншої дисципліни, а також виявлення корупційних ризиків. «Ми зрозуміли, що порушення принципів академічної доброчесності спричиняє для університету ризики: зниження якості надання освітніх послуг, репутаційні втрати і недобір абітурієнтів. Таким чином ми розробили методологію, політику академічної доброчесності, яка передбачає співпрацю всіх учасників освітнього процесу» – зауважила проректор.

У навчальному закладі зосередили увагу на розробці кафедрами якісних навчально-методичних комплексів і забезпеченні вільного доступу студентів до них.

Працюють у виші і над розширенням спектра контрольних заходів, зокрема йдеться про ОСКІ (об'єктивний структурований клінічний іспит), під час якого оцінюється вміння студентів застосовувати практичні навички за стислий період часу.

Затверджено Положення про академічну чесність і Положення про анкетування здобувачів вищої освіти НМУ імені О. О. Богомольця «Викладач очима студентів (інтернів)». В анкетах є пункт щодо виявлення випадків вимагання неправомірної винагороди. Якщо виявляється високий відсоток таких дій, з кафедрами проводиться відповідна робота.

З 2016 року американськими Радами з міжнародної освіти в партнерстві з МОН за підтримки Посольства США реалізовується Проект

сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Співробітниця програми Марти Томахів наголошує, що за чотири роки до проекту долучилися 15 університетів. Минулоріч було отримано фінансування на реалізацію тематичної програми в українських школах.

За словами експерта, проект передбачає просвітницьку діяльність в університетах і школах, розробку матеріалів, які допомагають реалізовувати принципи академічної доброчесності для студентів і викладачів. Також здійснено розробку курсу академічного письма, який уже був імплементований у десяти вишах. Марта Томахів наголошує: «Окрема увага приділяється роботі з бібліотеками, адже це – найзручніше місце, куди студент може звернутися за допомогою, наприклад, щодо правильного оформлення цитування. Ще один компонент проекту – сприяння у створенні норм і адміністративних документів, які допоможуть підтримувати принципи академічної доброчесності – на рівні й держави, і ЗВО. Зокрема, у десяти вишах, які долучилися до проекту, були прийняті відповідні кодекси».

До проекту SAIUP в якості експертів долучилися професори Університету Ферфілда (США) Катрін Нантз і Девід Шмідт адже цей американський виш на сьогодні має потужну власну систему забезпечення академічної доброчесності, але кільканадцять років тому проблема академічної недоброчесності стояла в університеті дуже гостро і викликала негативний суспільний резонанс.

Зараз університет є членом Міжнародного центру академічної доброчесності (ICAI), його співробітники розробили різноманітні програми і посібники з академічної доброчесності для різних категорій студентів, а першокурсники під час конвокації обов'язково підписують університетський Кодекс честі. Експерти розповіли про всі етапи шляху, які довелося пройти для подолання цих проблем.

Експерти резюмують: «Студенти мають усвідомлювати важливість дотримання принципів академічної доброчесності протягом усього навчання. Для зміни загальної культури відповідні цінності слід закласти в місію університету».

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 39 від 08 жовтня
2018 р., с. 2;

- освітнього порталу «Педагогічна
преса»:

<https://pedpresa.ua/195050-uryad-shvalyv-kontseptsiyu-rozvytku-gromadyanskoyi-osvity-v-ukrayini.html>

3 жовтня 2018 року Уряд схвалив Концепцію розвитку громадянської освіти в Україні. Під час освітньої реформи важливо передбачити шляхи, за якими проходитиме розвиток громадянських компетентностей людини. Так як громадянська освіта базується на загальнолюдських цінностях і сприяє формуванню здорового суспільства, вона має охопити всі освітні рівні – від дошкільної до освіти дорослих.

В Концепції наголошено, що головними завданнями громадянської освіти є:

- правова освіта (допоможе людині зрозуміти, як використовувати свої права, сприятиме розумінню конституційних прав та обов'язків);
- громадянська активність (заохочуватиме впливати на процеси прийняття рішень як на загальнодержавному, так і на локальному рівні).

В Концепції узагальнено та зафіксовано перелік знань, умінь та навичок, якими має оволодіти людина на кожному з рівнів освіти. Зокрема, документ визначає, що випускник школи має розуміти засади здорової конкуренції, уміти нести відповідальність за свої вчинки, мирно вирішувати конфлікти, захищати свої права, відстоювати власну позицію тощо.

Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич зауважила: «Ще з минулого навчального року ми запровадили наскрізні змістові лінії у шкільних програмах для 5-9 класів, однією з яких є громадянська відповідальність. Водночас Концепція громадянської освіти передбачає низку змістових ліній, які поступово впроваджуватимуться у навчальний процес. Серед них: медіаграмотність, критичне мислення, волонтерська діяльність, участь у веденні державних справ».

Також в документі зазначено, що засади громадянської освіти мають застосовуватися у різних видах освіти – формальній, неформальній, інформальній. У формальній освіті громадянські компетентності здобуваються під час навчання у школі або у позанавчальній діяльності. Так як у неформальній освіті здобуття компетентностей буде проходити у позашкільний час, реалізація Концепції проходитиме у співпраці з закладами культури, соціального захисту, відділами туризму, молоді та спорту. Інформальна освіта передбачає умови для громадянської самоосвіти через включення її ідей у громадські простори – наповнення бібліотек та музеїв, парки, сквери тощо.

100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 39 від 08 жовтня 2018 р., с. 1, 8-9;
- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 41-42 від 22 жовтня 2018 р., с. 14;
- офіційного сайту НАПН України:
http://naps.gov.ua/ua/press/about_us/1463/,
<http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1456/>

Нещодавно українська педагогічна спільнота відзначила 100-річчя з дня народження видатного українського педагога-гуманіста, дитячого письменника, громадського діяча Василя Сухомлинського. Зокрема із цієї нагоди до Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України завітали шановні гості: президент НАПН України, академік Василь Кремень, перший віце-президент НАПН України, академік Володимир Луговий, академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих, академік Нелля Ничкало, академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, академік Світлана Сисоєва, академік Георгій Філіпчук, директор Інституту проблем виховання НАПН України Іван Бех, директор Інституту спеціальної педагогіки НАПН України В'ячеслав Засенко, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Лариса Лук'янова, директор Інституту соціальної і політичної психології НАПН України Микола Слюсаревський, проректор з науково-методичної роботи та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України Олена Отич, вчений секретар Інституту професійно-технічної освіти НАПН України Людмила Базиль, вчений секретар відділення загальної середньої освіти НАПН України Юрій Мальований, вчений секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України Інна Титаренко та інші науковці установ НАПН України, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, студенти, аспіранти і докторанти Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова у супроводі доктора педагогічних наук, професора кафедри педагогіки і психології Мар'яни Марусинець, учні спеціалізованої школи № 28 м. Києва.

Захід відкрила директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, член-кореспондент НАПН України Лариса Березівська. За її словами, Василя Олександровича пам'ятають і шанують, його творчу спадщину досліджують, ідеї впроваджують в освітній процес не лише на Батьківщині – Україні, а й далеко за її межами, та запросила учасників урочистостей на чолі з Василем Кременем покласти квіти до пам'ятника Василя Сухомлинського.

У вітальному слові Президент НАПН України, один із засновників бібліотеки, Василь Кремень наголосив: «Видатними стають ті особистості,

творчість і практичні напрацювання котрих виходять далеко за рамки епохи, в якій вони жили. Безумовно, Василь Олександрович є одним із таких людей. Адже його ідеї та педагогічна діяльність мають непересічне значення і для сьогодення, і для майбутніх поколінь, зокрема ідея особистісного підходу до дитини, пошанування особистості учня та вчителя, ідея розвивального навчання тощо. Вся педагогіка Сухомлинського базується на гуманістичних цінностях. Це особливо актуально нині, в період розбудови нової української школи».

Ольга Сухомлинська його донька – академік, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник сектору сухомлиністики відділу історії освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України промовила зворушливі слова про педагога: «За своє досить коротке життя Василь Олександрович здійснив колосальну роботу, залишив нащадкам значний творчий доробок. І хоча його новаторські для свого часу ідеї офіційні органи інколи піддавали критиці, проте вчительська спільнота із захватом та ентузіазмом сприймала й впроваджувала їх у навчальний процес». Ольга Василівна наголосила, що виховувати молоде покоління – творців майбутнього України необхідно на духовних цінностях, які сповідував В. О. Сухомлинський.

На вшанування пам'яті Василя Сухомлинського учасники урочистостей висадили калину та яблуню біля приміщення бібліотеки.

Святкування 100-річчя від дня народження видатного сина українського народу В. О. Сухомлинського відбулося в теплій і дружній атмосфері й назавжди увійде в історію як Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені

В. О. Сухомлинського, так і Національної академії педагогічних наук України.

Мабуть, не було у країні навчального закладу, де б не згадали добрим словом цю дивовижну людину, причому не лише суто у «сухомлинські» дні, а і протягом усього ювілейного року: книжкові виставки, презентації педагогічної спадщини, обговорення оповідань, «інформаційні хвилини», виховні бесіди, уроки доброти, лінійки пам'яті тощо. На початку жовтня на Кіровоградщині – у Кропивницькому та Павлиші (в школі, якою протягом 22 років керував великий педагог) – відбулися Міжнародна науково-практична конференція та Всеукраїнські педагогічні читання, присвячене його пам'яті.

Також в день народження Василя Сухомлинського було проведено урочисте засідання в Київському університеті імені Бориса Грінченка. На заході були присутні освітяни з різних регіонів України: закордонні гості – колеги з Китаю, науковці, і представники влади, була і сім'я Василя Олександровича – аж до внуків і правнуків, яких йому, на жаль, не довелося побачити. Сухомлинський прожив надто коротке життя, а зробити встиг стільки, що навіть зараз, через майже півстоліття після смерті та століття із дня народження, «збирає» повні зали прихильників і послідовників, наче підтверджуючи сказані колись ним самим слова: «Людина народжується на

світ не для того, щоб зникнути безвісною пилинкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний». А все ним зроблене – «спадщина» вивчається й осмислюється по-новому: більшість із того нового, прогресивного та інноваційного, що впроваджується нині у Новій українській школі, було започатковано ще Василем Олександровичем у «школі радості», описано у його книжках. Тільки хіба що іншими словами. Що ж не дарма є вислів «все нове – це добре забуте старе». Ця думка – у різних варіаціях – звучала і у виступах тих, хто прийшов ушанувати пам'ять найпершого «агента змін».

Міністр освіти і науки Лілія Гриневич свій виступ розпочала із цитати Василя Сухомлинського: «Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості і власної гідності, це перша заповідь виховання». Лілія Михайлівна вважає, що ці слова могли б стати епіграфом до реформи НУШ – тому що саме цього ми прагнемо в Новій українській школі. За її словами є неабиякий символізм у тому, що саме цього року, коли ми святкуємо століття великого класика української педагогіки, майже 450 тисяч наших першокласників пішли до Нової школи з гуманними методиками навчання.

Міністр зазначила: «Ми хотіли, щоб ця школа стала для них школою радості й добра – такою, яка суголосна з педагогікою Сухомлинського. Це наша мрія і це наше завдання. Коли ми сьогодні говоримо, наприклад, про педагогіку партнерства – між учнем, учителем і батьками, наші вчителі можуть звернутися до Сухомлинського, аби зрозуміти, яку велику цінність він надавав родині у спілтворенні навчального успіху дитини. Він спілкувався з батьками, переконував їх, змушував прислухатися до своєї думки. І не лише у питаннях, які напряду стосувалися навчання, а в усьому, що могло вплинути на життя цієї дитини... І коли ми говоримо, наприклад, про проектне навчання в Новій українській школі, ми маємо усвідомлювати, що це не лише сучасний світовий педагогічний тренд, а методика, яку насправді популяризував і проголошував Василь Олександрович... Те, що сучасна психологія називає розвитком емоційного інтелекту, він практикував у своїй «школі добра». За його словами, роки дитинства – це час «виховання серця». Ми маємо цього вчитися».

Лілія Михайлівна наголосила, що Сухомлинський спілкувався не лише з іншими педагогами, а й із лікарями і психологами – він завжди мислив не тільки в рамках своїх обов'язків, а значно ширше. Це має стати стандартом для кожного вчителя. Дитину він сприймав із повагою, у цілісності, намагався працювати з усім комплексом проблем його вихованців, шукати індивідуальний підхід до кожного.

Міністр наголосила, що збудувати успішне суспільство, де люди поважатимуть гідність одне одного, можна лише через освіту кожного, через уважне ставлення до кожної дитини – не тільки тієї, яка має хороші академічні здібності, а й тих, хто, можливо, є сильнішим у чомусь іншому, але на це поки що школа уваги не звертає. І про це теж писав видатний педагог: «У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело

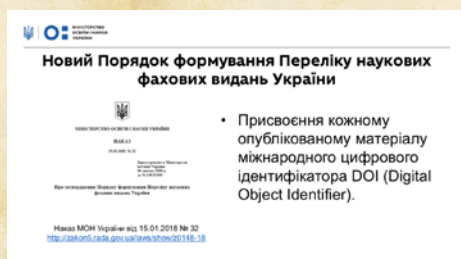
внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися».

Відтак міністр назвала ювілей Сухомлинського прекрасною нагодою пригадати найкращі практики вітчизняної педагогіки для гармонійного впровадження Нової української школи – школи успіху кожної дитини. А також – і нагодою переосмислення спадщини Василя Олександровича в контексті нашого життя і сучасних викликів.

Голова Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського, академік НАПН Олександра Савченко назвала Василя Олександровича моральним і професійним авторитетом у галузі української освіти. «Це не лише свято ювілею, це свято нашої української освіти, – зазначила Олександра Яківна. – Бо вперше за такий великий період роботи ЮНЕСКО персоналія українського педагога занесена в календар знаменних дат».

СИСТЕМА ЦИФРОВИХ ІДЕНТИФІКАТОРІВ DOI

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 39 від 08 жовтня 2018 р., с. 2;

- офіційного веб-порталу органів виконавчої влади України:

<https://www.kmu.gov.ua/ua/news/asociaciy-a-crossref-dopomozhe-ukrayinskim-naukovim-vidavnicvam-pokrashchuvati-znannya-ta-navichki-roboti-z-sistemoyu-cifrovih-identifikatoriv-doi>,

- офіційного веб-сайту МОН України: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-planuye-zapustiti-vidkritij-ukrayinskij-indeks-naukovogo-cituvannya-do-kincy-a-roku>

Для впровадження українського відкритого індексу наукового цитування МОН зацікавлене в тому, щоб українські наукові видавці активніше використовували системи цифрових ідентифікаторів Digital Object Identifier (DOI). Покращити обізнаність та навички видавництва у використанні DOI допоможе некомерційна асоціація видавців Crossref. Це передбачено у Меморандумі, що був підписаний між МОН та Crossref.

«Мабуть, зайвим буде багато розповідати про те, наскільки важливим зараз є для кожного вченого, щоб результати його досліджень були доступні і могли легко знаходитися іншими такими ж дослідниками в усьому світі. Ми проводимо низку реформ, щоб українська наука ставала більш відкритою та інтегрованою в міжнародну спільноту. Адже, на жаль, у спадок нам дісталася радянська закрыта модель наукової комунікації. Сотні українських наукових журналів не включені в жодні міжнародні реферативні бази даних, мають

дуже обмежену аудиторію і не здатні бути ефективним каналом для поширення інформації», – розказав під час підписання Меморандуму генеральний директор директорату науки МОН Дмитро Чеберкус.

Він відзначив, що важливим кроком до більшої відкритості та полегшення обміну інформацією стало прийняття нового Порядку формування Переліку наукових фахових видань України. Окрім того, що він має низку якісно нових вимог до рецензування, складу редколегії, веб-сайту видання, він також вимагає від редакцій присвоювати кожному опублікованому матеріалу міжнародний цифровий ідентифікатор DOI. Його наявність робить наукову публікацію видимою для професійних пошукових систем, що полегшує її пошук науковцями з усього світу та дозволяє відстежувати її цитування.

В Україні послугами з присвоєння ідентифікатора DOI здебільшого користуються від агентства Crossref, яке додатково пропонує всім клієнтам безкоштовно долучитися до програми Cited-by. Вона допомагає видавцям з'ясувати, хто процитував публікації у їхньому журналі та підраховує кількість цих цитувань. Саме цією програмою Crossref вирішило скористатися МОН України, щоб запустити власний відкритий індекс наукового цитування.

«Зараз ми активно працюємо як над нормативним забезпеченням впровадження індексу, так і над створенням технічних можливостей. І в цьому процесі для нас важливою буде підтримка Crossref як розпорядника бази цитувань наукових публікацій з ідентифікатором DOI. Наприклад, зараз є певні технічні затримки з отриманням інформації з бази Crossref, ми хотіли б їх усунути», – відзначив Дмитро Чеберкус.

Представниця Crossref Рейчел Ламмі запевнила, що МОН України отримає всю необхідну підтримку для забезпечення належного технічного рівня створення українського індексу цитування.

Сторони також домовилися провести спільні заходи для українських видавництв, редакторів, науковців, адміністраторів, бібліотекарів.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 39 від 08 жовтня
2018 р., с. 2, 12;

- офіційного веб-сайту МОН України:
<https://mon.gov.ua/ua/news/na-pochatku-2019-roku-mon-planuye-prezentuvati-onlajn-kurs-dlya-vchiteliv-z-protidiyibulingu-zastupnik-ministra-roman-greba>

Нещодавно депутати ВРУ прийняли за основу проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу».

В законопроекті запропоновано на законодавчому рівні визначення поняття булінгу, шляхи протидії цьому явищу, захисту прав дітей, а також інших осіб, які працюють у закладі освіти. А також – встановлено адміністративну відповідальність за булінг, приховування випадків булінгу педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником, керівником або засновником закладу освіти.

В Проекті запропоновано внести зміни до:

- Кодексу України про адміністративні правопорушення, доповнивши кодекс новою статтею 173–4, якою встановлюється відповідальність за булінг, а також за приховування випадків булінгу педагогічним, науково-педагогічним, науковим працівником, керівником або засновником закладу освіти, у вигляді накладення штрафу від двадцяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (залежно від виду вчиненого правопорушення);

- Закону України «Про освіту», вводиться визначення терміну «булінг» як «моральне або фізичне насильство, агресія у будь-якій формі або будь-які інші дії, вчинені з метою викликати страх, тривогу, підпорядкувати особу своїм інтересам, що мають ознаки свідомого жорстокого ставлення», а також визначаються механізми протидії цьому явищу, серед яких: покладання на засновника закладу освіти здійснення контролю за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу; на керівника закладу освіти – затвердження й оприлюднення плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, розгляд заяв про випадки булінгу від здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видання рішення про проведення розслідування;

- статті 30, передбачено зобов'язання закладів освіти забезпечувати на своїх веб-сайтах відкритий доступ до правил поведінки здобувача освіти в закладі освіти, плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, порядку подання та розгляду заяв про випадки булінгу від здобувачів освіти, їхніх батьків тощо;

- статті 73, закону освітньому омбудсмену надається право: здійснювати перевірку заяв про випадки булінгу в закладі освіти, повноту та своєчасність; заходів реагування на такі випадки з боку педагогічних, науково-педагогічних, і наукових працівників, керівництва та засновника закладу освіти; отримувати інформацію від центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки щодо загального числа випадків боулінгу в закладах освіти за визначений період.

Відбулась нарада в якій взяли участь заступники керівників обласних департаментів освіти, проректори Інститутів післядипломної педагогічної освіти та представники громадських організацій.

Учасники наради висловили сподівання, що ухвалений у першому читанні законопроект №8584 щодо протидії булінгу в школах буде прийнятий і в цілому. За словами заступника міністра освіти і науки Павло Хобзея, очікуваний закон і наказ МОН щодо виявлення та реагування на насильство в закладах освіти – не панацея. Звести до мінімуму кількість випадків цькування вдасться лише спільними зусиллями освітян, учнів,

батьків та громадських активістів. П. Хобзей наголосив, що саме час «провести аудит» інструментів для попередження насильства, які використовують у закладах освіти в Україні та світі.

Під час наради Перший секретар Посольства Швеції в Україні Луїз Морсінг розповіла про інструменти щодо запобігання булінгу у Швеції.

За її словами у країні уже більше десяти років борються з таким ганебним явищем, зокрема ухвалено закон про припинення дискримінації та зневажливого ставлення до дітей у школах. Однією із жорстких норм шведського законодавства є персональна відповідальність керівників шкіл за виконання закону. Луїз Морсінг зауважує, що повністю запобігти насильству в закладах освіти все ще не вдається, і, за даними шведського інспекторату, дві із трьох шкіл не відповідають стандартам щодо безпечного освітнього середовища. Пані Морсінг вбачає запобігання булінгу в об'єднанні зусиль ресурсів шкіл та громадських організацій.

Представник «ГО «Ла Страда-Україна» Інна Сотніченко зосередила увагу на тому, що кілька років тому на «гарячу» лінію телефонувало чимало дітей з родин внутрішньо переміщених осіб, яким було складно адаптуватися на новому місці. Нині ці діти «влилися» у шкільні колективи, знайшли друзів і по допомогу майже не звертаються.

І. Сотніченко наголошує: «Сьогодні все більше дітей телефонують, дізнатися, як захистити свої права, наприклад, коли їхні речі намагаються перевірити у супермаркетах. Також чимало дзвінків надходить від дітей ветеранів АТО. Військові мають чимало проблем з адаптацією до мирного життя, і це позначається на їхніх родинях.»

Сотніченко запропонувала освітянам розмістити телефони «гарячої» лінії (0 800 500 225 – зі стаціонарних телефонів, 116 111 – для дзвінків з мобільних) на стендах у школі. За її словами такі дзвінки є анонімними і дуже часто допомагають підліткам знайти вихід зі скрутної ситуації.

Заступник Міністра освіти і науки Роман Греба під час міжнародної конференції «Цькування у шкільних колективах (булінг): політики і практики запобігання та подолання», що пройшов нещодавно у Києві зазначає: «Наразі в Україні є дуже багато напрацьованого матеріалу з антибулінгу – це методичні розробки не тільки МОН, але й педагогів, громадських організацій. Зважаючи на це, ми влітку створили робочу групу при МОН, яка займається об'єднанням усіх матеріалів для онлайн-курсу. Зараз він перебуває на стадії розробки, тож за кілька місяців плануємо його презентувати».

Щоб допомогти вчителям ефективно протидіяти цькуванню у школах, МОН спільно з Prometheus хочуть запустити відповідний онлайн-курс, старт якого планують вже на початок 2019 року.

За його словами булінг – це не тільки проблема в освіті, це проблема, що проростає ще у родинях, на вулиці. Тому для її вирішення має бути системна робота між різними сторонами – учителями, батьками, дітьми.

«Зараз ми маємо ту ситуацію, коли діти бояться розказувати про цькування. Наші колеги з ЮНІСЕФ провели дослідження і виявилось, що понад 60 % дітей у віці 11-17 років зіштовхувалися з булінгом у школі. 24 %

стали жертвами цькувань, а майже 50% з них взагалі не розповідали про подібні випадки», – наголосив заступник Міністра.

За даними психологічної служби системи освіти, у 2017 році в українських школах було понад 100 тис. звернень до психологів від учнів, вчителів, батьків щодо цькування.

«Ці цифри вражають. Саме тому зараз МОН разом з іншими міністерствами готує план дій з антибулінгу в сфері освіти. І онлайн-курс має стати однією з важливих його складових», – зауважив Роман Гребя.

У заході взяли участь представників МОН, іноземні делегації з Фінляндії, Швеції, працівники Посольства Литовської Республіки в Україні, проекту «Офіс освітніх реформ в Україні», освітяни з усієї України тощо.

ПАУЛЬ ПШЕНІЧКА У ВЕРХОВНІЙ РАДІ

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 39 від 08 жовтня
2018 р., с. 4;

- офіційного сайту «Освіта.ua»:

<https://ru.osvita.ua/blogs/62043/>

Під час ранкового пленарного засідання у Верховній Раді України заслужений вчитель України Пауль Францович Пшенічка зосередив увагу на вкрай важливих питаннях для нашої освіти, а саме він наголосив: «Проблеми освіти хвилюють всіх, тому що у всіх є діти, якщо не діти, то внуки. І суперечки з приводу освіти, з приводу школи, з приводу уроків, оцінок, вчителів точиться в кожній сім'ї. Я вас запевняю, що і в кожній сім'ї не тільки України, а всього світу».

За словами Пшенічки, 25 років він подорожував з дітьми, зі своїми учнями по різних форумах в усьому світі. Одного разу під час перебування в Аргонській лабораторії США в 2012 році з групою вчителів, вони були запрошені до обговорення проблем освіти в Сполучених Штатах Америки. В цей час група, яку очолювала Держсекретар Сполучених Штатів Америки Кондоліза Райс, прийняла дуже цікавий документ. Звучить він приблизно так: «Проблеми освіти і загрози національній безпеці Сполучених Штатів Америки». Пауль Францович щиро звернувся до депутатів: «Ви собі уявляєте: країна, яка має 11 атомних авіаносців і ще 11 будує, вважає освіту своїм пріоритетом, причому саме у проблемах оборони. Ще президент Рейган, американський, виступаючи в Пентагоні, сказав, що коли йому... в той момент бюджет на освіту в Сполучених Штатах перевищував бюджет на оборону. І генерали з Пентагону задали запитання: як так може бути? І Рейган відповів дуже просто, він спитав їх: «Ви думаєте, що питання оборони вирішується у Пентагоні? То ви помиляєтеся, питання оборони вирішується за шкільною партою».

Він застерігає депутатів: проблеми освіти повинні нас не тільки хвилювати, а повинні вже тривожити: «На фізику вступило троє абітурієнтів, Херсон, Чернівці – двоє. Ви повинні розуміти, що цей предмет в купі з математикою, інформатикою, математикою, біологія, хімія – всі вони йдуть одним і тим же шляхом: ці галузі валяться. Для України, яка будує ракети, яка має атомну промисловість, яка будує літаки, причому одні з найбільших в світі, так, яка будує крупні турбіни, яка має, все ще має дуже сильний науковий потенціал і яка багато років передеє в світі по STEM-освіті, тобто наші учні фактично вільно себе почувають у західних вишах».

Далі він зосереджує увагу на тому, що Франція – країна сумірна з Україною за потенціалом, за площею, територією, за кількістю населення: освіта безоплатна з двох роцків і до закінчення вузу. Те саме в Румунії, Швейцарії та в Фінляндії. Два останніх президенти Естонії поставили першим пріоритетом освіту: Японія, Сінгапур, Шанхай, багато інших країн, Індонезія, Туніс. За словами учителя приблизно 16-20 відсотків бюджету йде на освіту. І це вважається нормою. У результаті цього технології йдуть вверх, конкурентоздатність високих технологій іде вгору. Робіть самі висновки. Ці країни дбають про своє майбутнє. Затрати на освіту – це не затрати, це інвестиція в майбутнє.

Пауль Пшенічка закликає всіх в залі: «Прийняти тут, у Верховній Раді, у самому впливовому органі нашої країни, якусь програму довгострокову, скажімо, до 2030 року, як це зроблено в Англії, Франції, багатьох інших країнах, яка би виконувалася послідовно, незалежно від того, хто буде президентом, який уряд буде, хто буде міністром, щоб вона виконувалася дуже серйозним чином. Тому що інакше...загроза нашій національній обороні, загроза нашій економіці...загроза інформаційній обороні нашої країни, нашій конкурентоздатності».

За словами Паула Франсовича, хороша школа – це коли діти поважають вчителів, вчителі поважають дітей, батьки підтримують школу у всіх своїх сподіваннях, і в результаті цього діти закінчують школу, несуть оцю атмосферу в своє доросле життя, вони виховують таким самим чином своїх дітей, і тим самим вони будують майбутнє нашої країни. Давайте прийнемо серйозне рішення.

ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ 2018

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 39 від 08 жовтня
2018 р., с. 6;

- офіційного сайту «Освіта.ua»:

https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/62073/

На черговому засіданні Колегії МОН розглянули підсумки проведення цього річного зовнішнього незалежного оцінювання.

Директор Українського центру оцінювання якості освіти Вадим Карандій повідомив, що Кількість апеляцій на результати ЗНО зменшується третій рік поспіль, зокрема і з іноземної мови.

Членам колегії він представив основні тенденції і тренди цього річного зовнішнього оцінювання. Зокрема, протягом останніх років зростає відсоток абітурієнтів, які бажають скласти англійську мову. Якщо 2010 року цей показник ледь перевищував 10%, то цього річ він становить майже 40%. При цьому, як зауважив Вадим Карандій, як би не зростала кількість випускників, котрі складають цей тест, результати при цьому не знижуються. Тож можна зробити висновок, що вивченню іноземних мов у школі приділяється достатня увага.

Відсоток учасників ЗНО, які складають історію України, збільшився. Така тенденція пов'язана зі зміною статусу цього предмета – ДПА почала відбуватись у формі ЗНО.

Викликає велике занепокоєння в УЦОЯО ситуація із природничо-математичними дисциплінами. Вадим Анатолійович наголосив, що зростання кількості учасників тестування з математики, яке відбулося в 2018 році, зумовлене лише тим, що Умови прийому передбачають усе більше напрямів і спеціальностей, де при вступі потрібна математика. При цьому відсоток позитивних результатів погіршився: щороку збільшується кількість тих, хто не може подолати поріг «склав/несклав» із цього предмета.

За словами Вадима Карандія ситуація із фізикою і хімією взагалі невтішна – ці дисципліни обирають усе менше учасників ЗНО. Хоча в Умовах прийому збільшено кількість напрямів і спеціальностей, де з цих предметів складають вступні іспити.

Вадим Карандій окреслив і певні виклики, які стоять перед нашою освітньою системою в контексті ЗНО. Один із них – значні розриви в рівнях навчальних досягнень залежно від регіону і типу навчального закладу. Причини таких диспропорцій, за словами директора УЦОЯО, потребують глибокого аналізу, адже від цього залежать ефективність організації навчального процесу і забезпечення якості освіти.

Колегія ухвалила рішення «Про підсумки проведення зовнішнього незалежного оцінювання в 2018 році», зокрема:

1. Інформацію про підсумки проведення зовнішнього незалежного оцінювання в 2018 році взяти до відома.

2. Передбачити, що, починаючи з 2021 року, державна підсумкова атестація з математики для осіб, які завершують здобувати повну загальну середню освіту, є обов'язковою (крім учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти).

3. Передбачити, що для осіб, які завершують здобувати повну загальну середню освіту, державна підсумкова атестація з математики буде проводитися з використанням завдань двох рівнів: рівня стандарту та профільного рівня.

4. Рекомендувати структурним підрозділам Міністерства освіти і науки України в процесі розроблення нормативно-правових актів у сфері освіти враховувати те, що, починаючи з 2021 року, підтвердженням факту здобуття особою повної загальної середньої освіти є успішне проходження нею державної підсумкової атестації.

НОВА ІНСТРУКЦІЯ З ДІЛОВОДСТВА

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 40 від
15 жовтня 2018 р., с. 4;
- освітнього порталу «Педагогічна
преса»:

<https://pedpresa.ua/195110-na-22-skorotytsya-paperova-robota-dlya-shkoly.html>

За новою Інструкцією з діловодства для закладів загальної середньої освіти, яка нещодавно набула чинності, паперова робота для школи скоротиться щонайменше на 22%.

На основі типової інструкції кожна школа створюватиме власну інструкцію з діловодства, зник перелік обов'язкової ділової документації, оскільки за новими правилами його визначатиме педагогічна рада кожного закладу, натомість МОН надало рекомендований перелік документації, в якому на 22% менше документів, ніж у попередньому обов'язковому.

Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич зазначила: «Ми працювали над цим документом декілька років. Були залучені експерти, працівники МОН та громадські організації. Okремо проводилося опитування вчителів, щоб визначити, від яких саме вимог вони страждають найбільше. На жаль, у процесі погодження документів, зокрема з Державною архівною службою, нам довелося скоротити перелік новацій, але навіть так вийшов документ, що упорядковує систему документообігу та зменшує бюрократичне навантаження на адміністрацію школи та кожного вчителя».

Відтепер стають необов'язковими плани роботи класних керівників, вихователів, бібліотекарів, методичних об'єднань, гуртків, спортивних секцій, поурочні плани, що склалися на основі календарно-тематичних. Відтепер ці документи можуть створюватись лише за рішенням педагогічної ради закладу освіти та мати довільну форму й структуру, що має полегшити щоденну роботу вчителя.

Передбачено довільну форму і для календарно-тематичних планів, головною вимогою до яких залишається відповідність навчальній програмі. У цьому випадку має бути забезпечена автономія та академічна свобода кожного вчителя.

Вилучено неактуальні на сьогодні положення щодо створення документів за допомогою табуляторів, машинописного способу зазначення виду документа, фіксації створених документів на магнітних носіях, а також вимогу щодо зберігання усієї ділової документації у спеціально обладнаних шафах.

Також вдалося досягти зменшення терміну зберігання окремих документів. Виокремлено в окрему групу документів накази з адміністративно-господарських питань та накази з кадрових питань особового складу тимчасового зберігання, що мають зберігатися усього 5 років. Така норма покликана оптимізувати процес знищення документації, термін зберігання якої сплинув порівнюючи з іншими групами наказів, що можуть зберігатись постійно або 75 років.

ПРОБНЕ ЗНО – 2019

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України
«Освіта України» № 41-42 від
22 жовтня 2018 р., с. 2;

- освітнього порталу «Педагогічна
преса»:

<https://pedpresa.ua/195448-probne-zno-2019-reyestratsiya-tryvatyme-z-8-sichnya-do-31-sichnya.html>

Реєстрація для участі у пробному ЗНО триватиме з 8 до 31 січня 2019 року. Зареєструватися можна буде на сайтах регіональних центрів оцінювання якості освіти.

Пробне ЗНО відбудеться 16 березня з української мови і літератури, 23 березня з історії України, математики, біології, географії, фізики, хімії, іноземних мов (англійської, іспанської, німецької та французької). У день проведення пробного тестування кожний зареєстрований учасник може пройти тест з одного навчального предмета.

Результати пробного ЗНО для осіб, які введуть свої відповіді до спеціального сервісу, буде оприлюднено на інформаційних сторінках: з української мови і літератури — 22 березня, з інших предметів — 29 березня.

Участь у пробному тестуванні дасть можливість відчутти атмосферу зовнішнього незалежного оцінювання та дізнатися про всі етапи його проведення: структурою та змістом тестового зошита, порядком доступу до пункту тестування та робочого місця. Пробне тестування є важливою складовою підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання.

Особи, які зареєструються для участі у пробному тестуванні, матимуть можливість:

- ознайомитися зі стандартизованими тестами, що відповідають вимогам Програм, характеристикам і структурі сертифікаційних робіт зовнішнього незалежного оцінювання 2019 року;
- пройти пробний тест і попрактикуватися в заповненні бланків відповідей;
- дізнатися правильні відповіді до завдань пробного тестування, що будуть розміщені на сайті Українського центру оцінювання якості освіти у визначений час;
- отримати результат пробного тестування за допомогою спеціального сервісу (за бажанням);
- психологічно налаштуватися на проходження зовнішнього незалежного оцінювання;
- навчитися ефективно розподіляти час;
- оцінити свій рівень навчальних досягнень.

Пробне зовнішнє незалежне оцінювання є платною послугою для учасників та неприбутковою для організаторів і проводиться коштом фізичних і юридичних осіб. Вартість одного тестування для одного учасника буде оголошено на сайтах регіональних центрів оцінювання якості освіти.

ПЕДАГОГ-НОВАТОР ОЛЕКСАНДР ОСТАПЧУК

За матеріалами:

- офіційного видання МОН України «Освіта України» № 41-42 від 22 жовтня 2018 р., с. 10-11;
- офіційного сайту Новини Тернополя 20 minut:

<https://te.20minut.ua/Osvita/zamist-pershogo-dzvonika--rodinne-vognische-zamist-zahodiv--skindi-10597878.html>,

- офіційного сайту ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського:

<http://dnrb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/педагоги-новатори/остапчук-олександр-михайлович/>

Тернопільський навчально-виховний комплекс «Школа-ліцей №6 ім. Н. Яремчука», знаходиться в центрі міста на вул. Руська, 6 у чотириповерховому приміщенні. 21 жовтня 2018 р. школі виповнилося 70. Понад 20 років її очолює відмінник народної освіти, педагог-новатор Олександр Остапчук.

Школа має дуже багато особливостей: «родинне вогнище», гутірки, СКІНДи, «стимул-карточки» для учнів та вчителів, оригінальні щоденники-

заліковки, іспити «Кейси», «Бізнес-обіди», конкурс «Хака» – це лише неповний їх перелік.

Кращим учням вручають шкільну премію ім. Н. Яремчука. Життєдіяльність навчального закладу висвітлюється на власному сайті www.shkola-licej6.te.ua.

Остапчук наголошує: «Ми є прихильниками того, що патріотизм виникає на основі хорошого життя. Якщо дитині в школі добре, то вона почне любити свій навчальний заклад, сім'ю, місто і країну. Тому створення комфортного середовища є головним завданням в нашій школі. Якщо дітям затишно, вони розвиваються, отримують знання і стають особистостями, які потім виберуть собі професію до душі, будуть розумно ставитись до грошей, стануть патріотами».

У школі-ліцеї навчається 1026 учнів у 34-х класах, є 92 педагоги. Заклад працює з 8.00 до 19.00 навіть у вихідні.

За словами директора 98% дітей зайняті у гуртках і секціях, як на базі школи, так і поза нею. У школі працює секція тенісу, комп'ютерні курси, народний танцювальний ансамбль «Рум'янок», вокальний, танцювальний, образотворчий, туристичний гуртки. Також діє духовно-мистецька студія «Веселковий дивосвіт», театральний гурток «Золотий ключик», ляльковий гурток «Рукавичка», гуртки з вивчення англійської та польської мов».

В коридорах є улюблені місця школярів. Зокрема, велике дзеркало з написом «Всі люди, як люди, а я – симпатяга», що спонукає усміхнутися. Над ним висять чотири годинники, котрі показують час у Тернополі, Токію, Варшаві та Вашингтоні.

Одна із особливостей – музейна кімната Назарія Яремчука, ім'я якого школа-ліцей носить із 2000 року. В ній зібрані матеріали про життя і творчість співака. Цікавий експонат – наручний годинник із зображенням Назарія Яремчука. Таких випустили лише 100. Також є візитки з автографом артиста, його світлини, портрети, платівка з піснями, копії шкільних зошитів відомого українця. У кабінеті директора – колекція зі 150 дзвоників.

Вже кілька років замість традиційної першOVERесневої лінійки вчителів, учні, батьки збираються у Кутківецькому лісі на «Родинне вогнище», що відбувається 31 серпня о 18.00. Тут окрім цікавого півгодинного сценарію з дзвоником запалюють багаття, діти танцюють, граються, змагаються. Свято завершується спільним частуванням – смачною їжею, зготованою на вогні, і морозивом. А сам День знань у школі починається з навчання.

«Всі дії в шостій школі – нестандартні. Для них навіть особливу назву придумали – СКІНДи – сучасні колективно-індивідуальні дії. – Жодного подібного дії, що відбувається в тернопільських чи інших українських школах ми не повторюємо, – зауважує директор. – Багато ідей беремо між рядочками в книгах визначних освітян – Віктора Громова, Володимира Співаковського, Юрія Шукевича, Ганни Созоненко. У нашій школі є принцип «100», тобто кожна ідея, яка приживається у навчальному закладі, вартує 100 гривень».

Цікавими «СКІНДами» є щоранкова кави від директора для вчителів, щоп'ятничне пригощання в учительській оригінальними солодощами, чай з

бубликами в директора, коли щовівторка представники одного класу (6-7 учнів) приходять в кабінет директора, п'ють чай і спілкуються впродовж години.

Ще одна фішка – обмін учнями, коли на один навчальний день один з класів іде навчатися в іншу школу міста, а з іншої школи учні одного класу приходять учитися в шосту школу.

Цікавий СКІНД для одинадцятикласників – форт «6-а школа», коли учні всю ніч проводять в навчальному закладі, беруть участь в інтелектуально-спортивній грі з пошуку ключів від кабінетів школи. Традиційно, в переддень завершення навчального року, одинадцятикласники проводять уроки на природі, в лісі, а директор пригощає їх власноруч приготовленими шашликами.

Щоденники-заліковки і «стимул-карточки» У шостій школі класні журнали та учнівські щоденники не такі, як в усіх. Діти на гутірках придумали щоденники, схожі на залікові книжки. Їх особливість в тому, що вони дуже яскраві, оскільки це щоденник не для батьків і вчителів, а для дітей. Тут є розмальовки.

«Якщо дитині нудно на уроці, вчитель чомусь не зміг її зацікавити, то хай вона розмальовує, а педагог побачить і зробить відповідний висновок», – наголошує директор.

Якщо учень прославив школу-ліцей на різних змаганнях, конкурсах, олімпіадах чи фестивалях, зайнявши призове місце в місті, області чи Україні – йому вручається «стимул-карточка», завдяки якій він зможе підвищити на одиницю навчальний тематичний бал з будь-якого предмету. Для вчителів теж передбачена «стимул-карточка», при умові, що педагог зробив щось важливе, він отримує додатковий день до відпустки.

